

Lausunto

29.01.2025

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

AMKIT-konsortion lausunto 29.1.2025

Ammattikorkeakoulukirjastojen AMKIT-konsortio keskittyy lausunnossaan korkeakoulukirjastojen kannalta tärkeimpiin lakiesityksen osiin: Varastokirjastoon ja Saavutettavuuskirjasto Celiaan.

Lakiesityksestä tulee selkeästi ilmetä, että kirjastoaineistojen käytettävyys ja palvelujen saatavuus säilyvät nykyisellä korkealla tasolla. Saavutettavuuskirjasto Celia ja Varastokirjasto sisällytetään suureen virastoon, mikä vaarantaa nykyisten palveluiden korkean tason.

Lakiesityksestä ei ilmene selkeästi, että Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian palvelut ja niiden kehittäminen tapahtuisi juuri kyseisten toimintojen ehdoilla. Molemmilla toiminnoilla tulee olla selkeästi kuvatut omat taloudelliset resurssit, hyväksi koetut vakiintuneet brändit, joihin sisältyy sana "kirjasto" sekä asiakkaita ja käyttäjiä kuulevat kyseistä palvelua ohjaavat ja tukevat elimet, kuten neuvottelukunta tai vastaava.

Varastokirjasto on erittäin vahva osa suomalaisten kirjastojen palvelukokonaisuutta. Lakiesityksessä pitää selkeästi todeta, että palvelu pysyy sen asiakkaille edelleen maksuttomana. Tällä hetkellä konsepti toimii erinomaisesti: Varastokirjasto saa maksutta kulttuurihistoriallisesti arvokasta aineistoa ja vastaavasti kansalaiset saavat kirjastojen välityksellä pääsyn paikallisia kirjastoja laajempaan kokoelmaan. Tämä tulee turvata myös jatkossa. Jos palvelu muuttuu maksulliseksi kirjastoille, on riski, että korkeakoulukirjastot harkitsevat muita vaihtoehtoja, jolloin Varastokirjaston kokoelma ei kartu eikä uusiudu. Kirjastoille ei saa tulla sellaista tilannetta, jossa aineistojen luovuttaminen Varastokirjastolle on kalliimpaa kuin niiden poistaminen kokoelmasta. Nykyisen,

erittäin kustannustehokkaan järjestelmän muuttaminen lisää kuluja ja siirtää rahaa ainoastaan yhdeltä julkisen palvelun tarjoajalta toiselle ja heikentää kansalaisten pääsyä tiedon äärelle.

Korkeakouluopiskelijoiden oppimisvaikeudet ovat tutkimusten mukaan lisääntyneet. Yleisin oppimisvaikeus on lukivaikeus. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa hallitus sitoutuu tekemään toimenpiteitä, joilla korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Se tarkoittaa sitä, että erityisryhmiä korkeakoulu- ja kirjastopalveluissa on entistä paremmin otettava huomioon. Tässä tehtävässä Saavutettavuuskirjasto Celian merkitys on keskeinen ja tarpeet ovat pikemminkin kasvavia kuin väheneviä. Korkeakouluopiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta Saavutettavuuskirjasto Celian palveluiden laatu ja saatavuus on turvattava riittävillä, erityisesti Saavutettavuuskirjasto Celialle kohdennetuilla resursseilla. Korkeakoulukirjastojen digitaalisen saavutettavuuden edistämässä, korkeakoulukirjastojen henkilöstön ja opiskelijoiden tukena Saavutettavuuskirjasto Celia on tärkeä kumppani.

Toivomme lisäksi, että uudessa virastossa tehdään sellaisia tietojärjestelmiä koskevia ratkaisuja, jotka takaavat järjestelmien yhteentoimivuuden kautta hyvän ja sujuvan yhteistyön kirjastosektorin toimijoiden kanssa.

Uotila Pekka

Ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortio AMKIT - Lausunnon on laatinut ammattikorkeakoulujen AMKIT-konsortion ohjausryhmä kokouksessaan 29.1.2025 ja lausunnon on palveluun jättänyt johtoryhmän puheenjohtaja Pekka Uotila